

SAMLENOTAT

Danske prioriteter for WTO-reform og arbejdet i organisationen de kommende år

KOM-dokument foreligger ikke.

Nyt notat.

1. Resumé

Forhandlingsoplæg fra Folketingets Europaudvalg, en række folketingsvedtagelser og rådskonklusioner har siden 1999 udstukket Danmarks linje i WTO. Med igangsættelsen af bl.a. WTO-reformprocessen finder regeringen, at de gældende mandater bør opdateres og samles til ét mandat, som dækker emner, der ventes at blive genstand for forhandlinger i WTO de kommende år.

Det regelbaserede multilaterale handelssystem er unikt og har været en succes for økonomisk vækst og udvikling, tvistbilæggelse og forebyggelse af handelskrige. WTO-systemet har bidraget og bidrager fortsat til global vækst og velstand. En stor del af dansk eksport foregår på WTO-vilkår. Derfor er det vigtigt for Danmark og danske interesser, at organisationen fungerer og fortsat udvikler sig. WTO har i en længere årrække været i krise. De seneste 20 – 30 års forskydninger i verdenshandlen og i de globale magtforhold spiller en central rolle, og systemet er udfordret af fundamental uenighed mellem WTO-medlemmerne om vejen frem for organisationen.

WTO's 12. ministerkonference i Genève (MC12) i juni 2022, hvor der blev opnået flere resultater end ventet, gav anledning til nogen optimisme. På konferencen blev WTO-reformprocessen igangsat, og det er vigtigt, at der leveres resultater på i første omgang på den 13. ministerkonference (MC13) i Abu Dhabi til februar 2024, og end reformprocessen meget vel kan komme til at strække sig længere.

Regeringen vil generelt arbejde for en mere robust handels- og industripolitik, der skaber vækst og velstand, men samtidig understøtter europæisk forsyningsikkerhed og sikrer EU's rolle i morgendagens teknologier – uden at EU lukker sig om sig selv. Regeringen ønsker at værne om åbne globale markeder og det regelbaserede multilaterale handelssystem. Derfor finder regeringen det vigtigt, at der gennemføres passende reformer af WTO, herunder samarbejdsformerne, og at der åbnes for, at "nye" emner kan diskuteres ud over de emner, som allerede drøftes. F.eks. bør reglerne for industrisubsidier og statsejede virksomheder tilpasses mhp at skabe mere lige konkurrence ("level playing field"), og der bør ske en stærkere integration af miljø, klima og arbejdstagerrettigheder i WTO. En reform der bringer tvistbilæggelsessystemet tilbage på sporet og om muligt udvikler og styrker dets arbejde er en central prioritet for regeringen. Regeringen ønsker endvidere, at der kommer passende resultater på landbrugsområdet, vedrørende tjenesteydelser / digital handel, fiskerisubsidier, intellektuelle ejendomsrettigheder / TRIPS og på udviklingsområdet

2. Baggrund

Verdenshandelsorganisationen WTO har til opgave at udvikle, tilpasse, administrere, monitorere og håndhæve de fælles globale spilleregler for international handel og blev stiftet som afløser for GATT i 1995 efter afslutningen af Uruguay-forhandlingsrunden, der var den seneste store bredtfaavnende multilaterale handelsaftale. Det regelbaserede multilaterale handelssystem, som WTO repræsenterer, er unikt og har været en succes for økonomisk vækst og udvikling, tvistbilæggelse og forebyggelse af handelskrige. WTO-systemet har bidraget og bidrager fortsat til global vækst og velstand og har været med til at løfte hundreder af millioner af mennesker ud af fattigdom. Grundlæggende og vigtige principper om ikke-diskrimination som det såkaldte mest-begunstigelsesprincip (MFN) og princippet om national behandling udgør sammen med

WTO's regler om især handel med varer og tjenesteydelser, subsidier og intellektuelle ejendomsrettigheder en uundværlig retlig ramme for international handel, der sikrer forudsigelighed, sikkerhed og stabilitet, også for danske virksomheder. Ca. 30 procent af dansk eksport, herunder til centrale markeder som USA og Kina, foregår på grundlag af WTO-reglerne. Derfor er det vigtigt for Danmark og danske interesser, at organisationen fungerer og fortsat udvikler sig.

Desværre har WTO i en længere årrække været i krise. De seneste 20 – 30 års enorme forskydninger og forandringer i verdenshandlen og magtforholdene i verden med gradvist mere omfattende rivalisering mellem USA og Kina har spillet og spiller en central rolle. Systemet er tillige udfordret af fundamental uenighed mellem WTO-medlemmerne om vejen frem for organisationen., herunder grundlæggende uenigheder mellem udviklede lande og udviklingslandene. Hertil kommer de seneste års globale kriser bl.a. forsyningskrise og –udfordringer herunder som følge af Covid19 og Ruslands invasion af Ukraine samt globale udfordringer på miljø- og klimaoområdet og den hastige digitale omstilling. På trods af uenigheder og kriser har WTO været en vigtig ramme mod protektionisme. WTO er en række gange de seneste 20 år, senest ved WTO's 12. ministerkonference i Genève i juni 2022 (også kaldet MC12), nået til enighed om vigtige aftaler. Den nuværende WTO-generaldirektør Ngozi Okonjo-Iweala, der tiltrådte i 2021, er engageret og resultatorienteret og en positiv kraft i organisationen.

I øjeblikket er WTO's monitorerings- og analysesøjle, der administrerer, overvåger og håndhæver de aftalte regler via et omfattende system af komitéer, den eneste af WTO's tre grundlæggende søjler (de to andre er forhandlingsøjlen og tvistbilæggesystemet), der fungerer fuldt og helt. Den udfører utrolig vigtigt arbejde og er med til at sikre stabilitet og forudsigelighed for medlemmerne, erhvervsvirksomheder m.v.

Hvad angår tvistbilæggesystemet blev WTO ved stiftelsen udstyret med et særligt system i to instanser til bilæggelse af handelstvister mellem medlemmerne. Tvistbilæggesystemet har været med til at sikre, at de fælles regler i meget vid udstrækning er blevet overholdt. Siden 2019 har tvistbilæggesystemet delvist været lammet, fordi appelorganet reelt ophørte med at eksistere, da udnævnelse af nye dommere blev blokeret af USA. Det er yderst problematisk, at systemets evne til at løse konflikter og dermed overholdelsen af de fælles handelsregler er svækket. Det udhuler potentielt tilliden til hele systemet og til reglerne.

For så vidt angår forhandlingsøjlen gælder, at der i medlemskredsen kun i begrænset omfang har været politisk vilje til at sikre, at spillereglerne for international handel løbende er fulgt med tiden og har bidraget til løsninger af nye globale problemer. Systemets måde at sikre yderligere handelsliberalisering på i form af brede forhandlingsrunder, hvor beslutninger træffes ved konsensus, og at alle medlemmer skal være enige om det hele, før der er enighed om noget, har gjort det svært at opnå resultater. Den fundamentale uenighed mellem medlemmerne om yderligere liberalisering er en vigtig årsag til den manglende fremdrift. Det gælder navnlig spørgsmål om øget markedsadgang for bl.a. industri- og landbrugsprodukter, en række landbrugsemner samt nogle principielle spørgsmål på udviklingsområdet, f.eks. hvorvidt udviklingsøkonomier, der har oplevet stor økonomisk vækst, ikke i samme grad skal kunne påberåbe sig udviklingsstatus.

Frem til i dag er der i Doha-udviklingsrunden (forkortet DDA) kun opnået få, mere markante resultater i form af ”minipakker” på tre ministerkonferencer: Handelslettingsaftalen fra MC9 i

Bali i december 2013, en ministerbeslutning om såkaldt eksportkonkurrence på landbrugsområdet og initiativer, der styrker de mindst udviklede landes integration i verdenshandelssystemet fra MC10 i Nairobi i december 2015 og aftalen om fiskerisubsidier og ministerafgørelsen fra MC12 vedrørende intellektuelle ejendomsrettigheder og Covid-19-vacciner ("TRIPS-waiver") fra MC12 i Genève i juni 2022. Hertil kommer den opdaterede plurilaterale aftale om offentlige indkøb (GPA fra 2012) og udvidelsen af den plurilaterale aftale om informationsteknologiprodukter (ITA-2, der dækker handel med computere, telekommunikation, halvledere m.v.) i 2015. Sidstnævnte er af mange betragtet som den måske mest omfattende handelsliberalisering i WTO's historie, som har bidraget til en firedobling af eksporten til anslået 2.5 billioner USD i 2021 svarende til mere end 10 pct. af verdenshandlen.

Selvom Doha-udviklingsrunden ikke officielt er erklæret "død", er det de færreste, der forventer, at den vil blive afsluttet i form af én samlet pakke. Den afsluttende ministererklæring fra MC10 i Nairobi i 2015 konstaterede, at der var uenighed i WTO-medlemskredsen om Doha-emnernes eventuelle prerogativ i de fremtidige forhandlinger, samtidig med at døren forsigtigt åbnedes på klem for drøftelse af "nye" emner inden for rammerne af WTO. Mange af emnerne fra Doha-udviklingsrunden, der blev lanceret i 2001, er stadig relevante, men flere medlemmer, bl.a. EU, ønsker at gå nye veje med DDA-emnerne og samtidig sikre, at "nye" emner, herunder bl.a. digital handel og klima- og miljøaspekter af handel, kan drøftes i organisationen.

Bevidstheden hos de fleste WTO-medlemmer om vigtigheden af organisationen og dens centrale placering i den globale økonomi i en uforudsigelig tid med mange parallelle kriser og geopolitikens genkomst var med til at sikre politisk opbakning på MC12 i Genève i 2022 til en større pakke af resultatet end ventet. Ud over den oven for nævnte aftale om fiskerisubsidier og ministerafgørelsen fra MC12 vedrørende intellektuelle ejendomsrettigheder og Covid-19-vacciner var medlemmerne bl.a. også enige om at søsætte en reformproces med henblik på at modernisere og fremtidssikre organisationen. I processen skal der være fokus på WTO's aktuelle udfordringer, udnyttelse af eksisterende muligheder og potentialer samt på forbedring af organisationens funktionsmåde, bl.a. ved at gøre arbejdsformer og samarbejdet mere effektivt og at reformere af det lammede tvistbilægningssystem senest i 2024. I processen kan det endvidere systematisk drøftes, hvilke emner organisationen skal beskæftige sig med frem over. Betydningen af reformarbejdet understreges af, at WTO står ved en skillevej, idet organisationen uden fremskridt med reformer inden for ovennævnte tre søjler, kan gå i stå og miste terræn som central ramme for regulering af international handelspolitik.

En lang række medlemmer af WTO, bl.a. EU, ønsker at sikre bedre rammer for formel sameksistens mellem WTO og det efterhånden vidt forgrenede net af bilaterale og plurilaterale handelsaftaler, for sidstnævntes vedkommende bl.a. ved at gøre det nemmere at inkorporere aftalerne i WTO-aftalestrukturen. Disse aftaler er vokset frem de seneste 20 år i høj grad som følge af manglende fremdrift og resultater i WTO.

EU og medlemsstaterne, herunder Danmark, er alle medlemmer af WTO. Det er Kommissionen, der – i lyset af EU's enekompetence inden for den fælles handelspolitik – er Unionens primære aktør i WTO. Gennemførelsen af de fleste af de forpligtelser, der følger af WTO-aftalerne, sker ved EU-lovgivning. Nye WTO-aftaler tiltrædes samlet af EU efter godkendelse i Rådet, herunder hvis relevant med indhentning af samtykke fra Europa-Parlamentet.

3. Formål og indhold

Forhandlingsoplæg fra Folketingets Europaudvalg, en række folketingsvedtagelser og rådskonklusioner har siden 1999 udstukket Danmarks linje i WTO og bygger på mandater givet til DDA-runden – se under punkt 11 nedenfor. Dette grundlag er delvist utidssvarende og meget bredt i forhold til, hvad der aktuelt forhandles om i WTO.

Med igangsættelsen af ikke mindst WTO-reformprocessen finder regeringen derfor, at de gældende mandater bør opdateres og samles til ét mandat, som dels dækker emner, som ventes at blive genstand for forhandlinger i WTO de kommende år, herunder i forbindelse med de kommende to planlagte ministerkonferencer i hhv. 2024 og 2025/2026, dels emner, der vurderes eventuelt at ville indgå i kommende forhandlinger, skønt de ikke aktuelt er genstand for drøftelse.

Ved lanceringen af DDA-runden i 2001 blev der forhandlet om følgende emner: Landbrug (bl.a. todsatser og landbrugsstøtte), markedsadgang for ikke-landbrugsvarer (bl.a. todsatser - betegnet NAMA), tjenesteydelser, handelsregler (f.eks. om subsidier), handelslettelse (fokus på at få varer lettere over grænser), miljø (f.eks. toldreduktion for ”grønne” produkter som vindmøller o.lign.), udvikling og speciel og differentieret behandling (SDT), intellektuelle ejendomsrettigheder, investeringer, konkurrence, offentlige indkøb, tekniske handelshindringer, regionale frihandelsaftaler, tvistbilæggelse, e-handel, små økonomier, handel og teknologioverførsler, teknisk assistance og kapacitetsopbygning. En række af emnerne er frem mod 2008 blevet fjernet fra listen, herunder investeringer, konkurrence og offentlige indkøb, ligesom handelslettelsesaftalen fra 2013 reelt leverede på den del af DDA-mandatet.

Hvad der drøftes og forhandles i WTO, afhænger også af beslutninger truffet på eller i forbindelse med de seneste ministerkonferencer. Hertil kommer visse plurilaterale initiativer bl.a. lanceret i forbindelse med ministerkonferencen i Buenos Aires i 2017.

Nedenfor beskrives de forhandlingsemner, som ventes at være genstand for størst fokus de kommende år og dermed også har størst potentiale for opnåelse af konkrete resultater, selv om det nuværende forhandlingsklima er særdeles vanskeligt. Den seneste ministerkonference i juni sidste år (MC12) har i høj grad defineret, hvad der skal drøftes på de kommende ministerkonferencer i Abu Dhabi i februar 2024 (MC13) og Cameroun i 2025/26 (MC14 – nøjagtigt tidspunkt afklares senere). Der bliver i det følgende kun i begrænset omfang refereret til konkrete forhandlingstekster, da forhandlingsbilledet løbende ændrer sig og vil ændre sig de kommende år.

a) WTO-reform, herunder tvistbilæggelsesreform

Reformprocessen lanceret på MC12 skal se på WTO's aktuelle udfordringer og udnyttelse af eksisterende muligheder og potentialer samt se på forbedring af organisationens funktionsmåde, bl.a. ved at gøre arbejdsformer og samarbejdet mere effektivt, evt. overveje at afholde ministerkonferencer hvert år i stedet for hvert andet år og få det lammede tvistbilæggelsessystem og appelorganet til at fungere igen (sidstnævnte senest i 2024). Reformopdraget fra ministrene på MC12 er relativt bredt og ikke så konkret, men processen åbner potentielt for f.eks. at justere og effektivisere arbejdet i komitéerne og efter nogle medlemmers, bl.a. EU's, opfattelse at se på hvilke ”nye” / moderne emner, som WTO kan drøfte og på sigt forhandle om. Sidstnævnte kunne være mulighederne for revision af reglerne for subsidier og statsejede virksomheder mhp at skabe mere lige konkurrence (”level playing field”) og stærkere integration af miljø, klima og arbejdstagerrettigheder i WTO. Herudover vil man f.eks. kunne se på, hvordan det

øgede antal plurilaterale aftaler, der allerede er indgået eller aktuelt forhandles, bedre kan integreres i WTO's strukturer.

Reformarbejdet håndteres i en række WTO-komitéer og samles overordnet i det Generelle Råd og drøftes også i Handelsforhandlingskomitéen (TNC). Resultater kan opnås løbende og ”nede fra”, som f.eks. i april 2023, hvor komitéen for varehandel besluttede at justere på arbejdsformer, men det er vigtigt med overordnede horisontale drøftelser i navnlig det Generelle Råd, så reformerne samordnes. Der er enighed om, at der til MC13 i februar 2024 skal gøres status og evt. træffes beslutning om justeringer. Processen ventes at strække sig frem mod i hvert fald MC14 i Cameroun i 2025 / 2026. Sideløbende med reformdrøftelserne har WTO's generaldirektør søsat en intern strategi- og transformationsproces i WTO-sekretariatet, som skal tilpasse og effektivisere arbejdet i sekretariatet.

Hensigten om reform af tvistbilæggesystemet for senest i 2024 at få det tilbage på sporet, har skabt pres for, at der allerede til MC13 træffes passende beslutninger om reform på dette område. Siden 2022 har der fundet uformelle konsultationer om tvistbilæggesreform sted. Der er identificeret en lang række områder, hvor systemet kan forbedres, og drøftelserne fortsætter i 2023 og frem. I lyset af fristen i 2024 er udfordringen frem mod MC13 at gå fra uformelle meget brede drøftelser over i mere formelle tekstbaserede forhandlinger. USA har indtil videre ikke villet binde sig til MC13 som frist, hvilket kan gøre det svært at nå i mål i 2024.

Specifikt hvad angår appelorganet, lancerede EU og en række lande, herunder toneangivende medlemmer som Kina, Brasilien, Canada og Australien, i 2020 en midlertidig appelmekanisme (”Multi-Party Interim Appeal Arbitration Arrangement” – forkortet MPIA). De deltagende medlemmer (p.t. 53 medlemmer) forpligter sig til i forbindelse med appel af en afgørelse i ”første instans” fra et WTO-panel, at bruge mekanismen og respektere afgørelser fra det midlertidige voldgiftsorgan, indtil WTO's Appelorgan kommer til at fungere igen. Den midlertidige mekanisme er dermed med til at udfylde noget af det tomrum, som lammelsen af Appelorganet har skabt, og det har allerede været anvendt flere gange. Det er ønsket fra EU, at endnu flere lande tilslutter sig MPIA.

EU's tilgang til reformarbejdet er fastlagt i en række dokumenter. Kommissionen udarbejdede på baggrund af vedtagelsen af konklusioner fra Det Europæiske Råd i juni 2018 om vigtigheden af WTO og behovet for at modernisere arbejdet i organisationen et konceptpapir til brug for drøftelser med Europa-Parlamentet, medlemsstaterne og andre lande. Konceptpapiret var en slags forløber for bilaget om WTO-reform i EU's handelspolitiske strategi i 2021, som overordnet gjorde status for forhandlingssituationen i WTO og behovet for reformer på kortere og længere sigt.

Frem til februar 2023 udarbejdede Kommissionen med bidrag fra EU's medlemsstater, herunder Danmark, et reformpapir, som blev præsenteret i WTO's Generelle Råd primo marts 2023. Efter i indledningen bl.a. at slå EU's vigtigste reformprioritet om genoprettelse af et fuldt fungerende tvistbilæggesystem med to instanser fast, helliges resten af papiret mulighederne for forbedring af WTO's monitorering- og analysearbejde. Det foreslår bl.a., at det praktiske arbejde i komitéerne skal effektiviseres, så deres potentiale udnyttes bedre, samt at der i relevante komitéers arbejde på tre områder af systemisk betydning i højere grad skabes rum for overordnet analytiske og policy-orienterede drøftelser på grundlag af indspil fra bl.a. WTO-sekretariatet. Det drejer sig om følgende tre områder: 1) Handelspolitik og statsintervention til støtte for

industri-sektorer; 2) globale miljøudfordringer; og 3) handel og inklusivitet / udvikling. EU vil frem mod MC13 forsøge at samle yderligere støtte fra WTO-medlemmerne til idéerne i papiret.

b) Landbrug

Landbrugsområdet har gennem mange år har været et af de vanskeligste og politisk mest følsomme områder at forhandle i WTO. Der er på grund af fundamentale uenigheder kun opnået meget begrænsede resultater (f.eks. aftalen om eksportkonkurrence på landbrugsområdet fra 2015), og der er næppe udsigt til omfattende resultater de kommende år. Det gælder i spørgsmål som øget markedsadgang, afskaffelse af eksportsubsidier, reduktion af landbrugsstøtteordninger, offentlige opkøbsprogrammer og særlige beskyttelsesmekanismer, om end der vil være pres på for i det mindste at levere nogle delresultater på disse områder. Landbrugsområdet er meget vigtigt, da det med bæredygtig og diversificeret handel bidrager til at sikre global fødevarerforsyningsikkerhed og kan understøtte en bredere fordeling af værdiskabelse ved handel i form af øget markedsadgang og reduktion af landbrugsstøtte, der kommer udviklingslandene til gavn. Mange medlemmer ser substantielle indrømmelser fra store udviklede aktører som EU og USA på landbrugsområdet som nøglen til fremdrift på en række andre forhandlingsområder.

På grund af områdets følsomme karakter og kravene fra bl.a. mange udviklingslande har området stået centralt på nærmest alle ministerkonferencer. Ruslands invasion af Ukraine, klimaforandringer, afbrudte forsyningskæder på grund af Covid-19-krisen har skabt ekstra fokus på fødevarerforsyningsikkerhed og betydningen af gnidningsfri handel med landbrugsprodukter. På MC12 blev der dels vedtaget en beslutning om at undtage World Food Programmes (WFP) køb af fødevarer fra eksportrestriktioner, dels vedtaget en erklæring, hvor den samlede WTO-kreds sender et klart budskab om vigtigheden af åbne fødevarerforsyningskæder.

Ud over fødevarerforsyningsikkerhed blev der på MC12 ikke opnået bredere resultater på landbrugsdagsordenen, herunder ikke et arbejdsprogram. Det er derfor sandsynligt, at landbrug kan blive et dominerende emne på MC13. Særligt spørgsmålene om fødevarerforsyningsikkerhed, offentlige opkøbsprogrammer, SPS-relaterede spørgsmål, subsidier og markedsadgang er centrale og meget vanskelige.

c) Tjenesteydelser og digital handel

De generelle tjenesteydelsesforhandlinger under DDA-runden kom ikke i mål. Der er hos mange WTO-medlemmer fortsat ønske om at genstarte forhandlingerne, herunder om øget markedsadgang, men på kort sigt vurderes det vanskeligt at skabe resultater. Det skønnes mere realistisk, at en gruppe af medlemslande starter forhandlinger om en plurilateral aftale om tjenesteydelser, muligvis ved at genoptage arbejdet med de tidligere mislykkede plurilaterale forhandlinger af en "Trade in Services Agreement" (TiSA), der blev forhandlet mellem 2013-2016.

En velfungerende dataøkonomi er afgørende for etableringen af fremtidens teknologier, forretningsmodeller og offentlige løsninger, givet den stigende globale anvendelse og betydning af data. Digital handel (handel med varer og tjenesteydelser ved hjælp af elektroniske midler) omfatter både fysisk levering af varer og tjenesteydelser, hvis køb muliggøres digitalt, samt digital levering af varer og tjenesteydelser.

I de senere år er der blevet udarbejdet et stigende antal regionale og bilaterale aftaler om digital handel, men digital handel, herunder e-handel, er kun i begrænset omfang reguleret i WTO trods områdets stigende betydning for den globale økonomi. E-handel har været på WTO's arbejdsprogram siden 1998, men der er endnu ikke forhandlet nogen aftale på området ud over

moratoriet på told på elektroniske transmissioner (e-handelsmoratoriet). Moratoriet er midlertidigt og er siden 1998 blevet forlænget på hver ministerkonference. En række lande bl.a. EU ønsker at gøre det permanent. WTO's arbejdsprogram om e-handel gav ikke mandat til forhandlinger om bindende regler, som f.eks. kan skabe bedre rammebetingelserne for dataøkonomien globalt bl.a. udveksling af grænseoverskridende (ikke-personhenførbare) datastrømme mellem handelspartnere. Udviklingslandene har også henvist til "the digital divide": utilstrækkelig IT-infrastruktur og -lovgivning i de fleste udviklingslande som noget der skal tages højde for.

I mangel på multilaterale indledte en række medlemmer af WTO plurilaterale forhandlinger om e-handel i 2019. Det vurderes muligt at afslutte disse forhandlinger inden MC13. Der er dog en række svære spørgsmål, herunder om grænseoverskridende datastrømme og databeskyttelse, som kan vanskeliggøre forhandlingerne.

Sideløbende med lanceringen af det plurilaterale e-handelsinitiativ i 2019 besluttede en gruppe af medlemmer at lancere plurilaterale forhandlinger om national regulering på tjenesteydelsesområdet (f.eks. hvilke kvalifikationskrav bestemte tjenesteydelsesudbydere skal leve op til). Der er tale om et DDA-emne, som ikke kunne afsluttes i den bredere medlemskare, men i december 2021 nåede parterne til enighed, og i øjeblikket arbejder man på at gennemføre aftalen i WTO. Aftalen vil medføre, at initiativets medlemmer påtager sig unilaterale forpligtelser over for alle WTO-medlemmer, hvilket ventes at øge gennemsigtigheden, forudsigeligheden og effektiviteten af nationale godkendelsesprocedurer for tjenesteudbydere, der har aktivitet i tredje lande.

d) Subsidier og andre former for statslig indgriben i økonomien, herunder fiskerisubsidier

Der er en stigende erkendelse af behovet for modernisering og udbygning af WTO's eksisterende Aftale om Subsidier og Udligningsforanstaltninger, bl.a. fordi det efterhånden står klart, at den ikke i tilstrækkelig grad dækker alle former for markedsforvridende statslig støtte, som ydes og som i nogen grad udfordrer grundtanken om ensartede globale konkurrencevilkår for alle virksomheder. Denne erkendelse har fået en række aktører, bl.a. EU, til at efterspørge skrappe og klarere regler om ikke mindst industrisubsidier og i højere grad at se på, hvilke subsidier der forfølger legitime politiske mål (miljø- / klimahensyn, forskning). Endvidere ønsker en række aktører, at WTO i højere grad ser på den rolle, som statsejede- og statsstyrede virksomheder spiller, og hvordan de forvrider konkurrencen. Disse virksomheders ageren er i øjeblikket ikke i reguleret særlig tæt af WTO. Herudover kan krav om tvungen teknologioverførsel være et konkurrencemæssigt problem.

Udover manglende eller utilstrækkelige regler er det også et problem, at mange lande ikke notificerer WTO om ny relevant lovgivning som aftalt, hvilket gør det sværere at få overblik over støtte i forskellige lande.

Det er på kort sigt ikke sandsynligt, at der opnås enighed om nye regler i WTO vedrørende industrisubsidier pga. stor modstand blandt mange toneangivende medlemslande. Omvendt er dette et centralt område i forhold til at sikre WTO's fremadrettede relevans og forbundet hermed et amerikansk re-engagement i organisationen. EU spiller også her en aktiv rolle og har bl.a. sammen med USA og Japan i det såkaldte trilaterale initiativ set på forskellige muligheder for at modernisere subsidieaftalen.

Til gengæld lykkedes det som nævnt på MC12 i juni 2022 at opnå enighed om den vigtige delaf-tale om fiskerisubsidier. I modsætning til industrisubsidier er der forhåbninger om det kom-mende år at færdiggøre arbejdet med fiskerisubsidier, således at man forhåbentlig allerede på MC13 kan nå til enighed om en udbygget aftale, så bl.a. fiskerisubsidier, der bidrager til overka-pacitet og overfiskeri, begrænses. Delaftalen fra juni 2022 var en milepæl i WTO, da det var før-ste gang bæredygtighedsspørgsmål blev indskrevet i WTO-reglerne, og organisationen bidrager dermed til opfyldelse af FN's Verdensmål 14 om bæredygtighed i havene. Herudover ønsker udviklingslandene meget vidtgående bestemmelser om speciel og differentieret behandling (SDT). Andre udestående spørgsmål omfatter omfanget af bæredygtighedsundtagelserne, ikke-specifikke brændstofsubsidier samt evt. bestemmelser om tvangsarbejde og langdistancefiskeri. Delaftalen fra MC12 træder i kraft, når 2/3 af WTO's medlemmer har ratificeret aftalen, men den vil som udgangspunkt falde bort efter fire år efter ikrafttrædelse, hvis det ikke lykkes at få en bredere aftale på plads. Det er ambitionen og håbet, at delaftalen kan træde i kraft senest i forbindelse med MC13.

e) Bæredygtighed og handel (klima, miljø og sociale aspekter)

Bæredygtighed og handel er et tværgående emne, der bredt set omfatter miljø- og klimaspørgs-mål, arbejdstagerrettigheder samt ligestilling. Dele af området har været drøftet i en årrække og blev indskrevet i DDA-mandatet. Det har politisk fået større opmærksomhed i de senere år og med ønske om en mere central position i WTO, ikke mindst i forhold til klimaspørgsmålet og den grønne omstillings behov for miljø- og klimaløsninger globalt. Der er også fokus på, at støtte udviklingslandenes bestræbelser på at blive en del af de grønne værdikæder. En lang række udviklingslande er skeptiske over for / modstandere af drøftelse og regulering af emnet i WTO af frygt for, at forventede højere standarder kan stille dem ringere i den globale konkur-rence og skabe hjemmel til, hvad man i øjeblikket ser som protektionisme, f.eks. på det grønne område.

I 2014 påbegyndte en række lande, herunder USA, EU og Kina, forhandlinger af en plurilateral aftale om grøn handelsliberalisering med fokus på toldreduktioner på miljø- og klimavenlige va-rer som vindmøller og cykler. Forhandlingerne nåede langt, men blev suspenderet i 2016 pga. uenighed mellem USA og Kina.

Manglende enighed i den brede medlemskreds om betydningen af bæredygtig handel i WTO-forhandlinger førte til, at der i 2021 blev lanceret en række plurilaterale initiativer på klima- og miljøområdet, herunder de strukturerede drøftelser af bæredygtighed. Formålet er lægge grun-den på længere sigt for multilaterale regler f.eks. om reform af reglerne for subsidier til fossile brændstoffer og plastikforbrug. Det er også målet for EU og ligesindede lande at relancere for-handlingerne om grøn handelsliberalisering (vedrørende miljøvenlige varer og tjenesteydelser). De plurilaterale drøftelser er dog i de indledende stadier og møder modstand bl.a. grundet den plurilaterale karakter, hvor ikke alle deltager.

WTO bidrager overordnet til opnåelse af SDG-målene i stigende grad med særlig fokus på SDG'erne om anstændige arbejdsforhold og ligestilling. Området handel og arbejdstagerret-tigheder, der overordnet reguleres af ILO, var med ved lanceringen af det oprindelige DDA-mandat, men emnet er sidenhen udgået som selvstændigt forhandlingsemne. Der er et ønske hos nogle medlemmer bl.a. EU om styrket fokus og på sigt regulering om emnet i WTO, fordi det kan bidrage til at gøre de globale værdikæder mere socialt ansvarlige. På kort og mellemlang sigt er der næppe udsigt til, at emnet vender tilbage som multilateralt forhandlingsemne.

f) Intellektuelle ejendomsrettigheder, TRIPS og sundhed

Beskyttelsen af intellektuelle ejendomsrettigheder (IP-rettigheder) er af central betydning for bl.a. forskning, forskningssamarbejde og innovation. I WTO reguleres handelsmæssige aspekter af emnet via den såkaldte TRIPS-aftale og er med til at sikre virksomheders rettigheder globalt kombineret med en mulighed for på visse betingelser at udstede såkaldte tvangslicenser.

Forhandlingerne af opdatering af TRIPS-aftalen ledte til den såkaldte Doha-erklæring om TRIPS og folkesundhed fra november 2001. Som led heri blev det bl.a. besluttet at adressere problemer, som WTO-medlemmer med ringe eller ingen produktionskapacitet kunne have ift. at anvende TRIPS-aftalens regler om tvangslicens. Dette førte til en erklæring, der tillader tvangslicens på farmaceutiske produkter med henblik på eksport under særlige omstændigheder. Aftalen blev gjort til en permanent del af TRIPS i 2017 med en særskilt tillægsbestemmelse.

Med Covid-19-pandemien blev det bredt erkendt, at WTO skulle bidrage til at håndtere krisen. Efter omfattende drøftelser opnåede man på MC12 i juni 2022 enighed om en ministerafgørelse om intellektuelle ejendomsrettigheder og Covid-19-vacciner ("TRIPS-waiver"). Afgørelsen giver i en tidsbegrænset periode udviklingslandene nemmere adgang til at producere og eksportere Covid-19-vacciner produceret ved tvangslicenser, bl.a. med ophæng i ovenfor omtalte DDA-forhandlinger. Samtidig respekterer aftalen fortsat den grundlæggende beskyttelse af intellektuelle ejendomsrettigheder, som er af central betydning for forskning, forskningssamarbejde og innovation fremadrettet. Fra dansk side støttede man afgørelsen som et kompromis mellem modsatrettede hensyn.

I opfølgning af MC12 drøftes i WTO's TRIPS-råd en mulig udvidelse af ministerafgørelsen til også at omfatte diagnosticering og terapeutisk behandling af Covid-19. Drøftelserne omhandler tre mulige scenarier, herunder 1) at aftalen udvides, 2) at aftalen udvides, men at omfanget af terapeutisk behandling begrænses, f.eks. baseret på WHO's anbefalinger, 3) at aftalen ikke udvides. Det har indtil videre ikke været muligt at opnå enighed. Det skyldes bl.a., at der afventes en amerikansk undersøgelse vedrørende spørgsmålet, der forventes ultimo 2023.

g) Udvikling og speciel og differentieret behandling (SDT)

Udviklingsområdet har stået centralt i DDA-forhandlingerne som tværgående emne og vil også i de kommende år være meget vigtigt. WTO skal sikre, at udviklingslandene, herunder ikke mindst de mindst udviklede lande (LDC-landene), får del i fordelene ved international handel.

Udviklingsdimensionen gennemsyrrer arbejdet i organisationen, og det er ikke muligt at skabe resultater, uden at udviklingslandenes, herunder ikke mindst LDC-landenes, interesser tilgodeses. Der er bred konsensus om betydningen af udvikling, men når det kommer til mere konkrete delelementer er der stor splittelse. Speciel og differentieret behandling (SDT) er vigtigt, men er ikke tilpasset de nuværende økonomiske realiteter med store forskelle mellem udviklingslandene og efterspørgsel efter differentiering bl.a. fra EU's side mellem forskellige udviklingslande på baggrund af deres konkrete behov / økonomiske formåen.

En stor gruppe af udviklingslande (den såkaldte G90-gruppe) ønsker endvidere at blive fritaget for endnu flere forpligtelser fra WTO-reglerne for bl.a. at skabe øget lovgivningsmæssigt råderum til landenes udvikling, herunder industrialisering. Dette er grundlæggende uacceptabelt for de udviklede lande, der gerne vil drøfte mulighederne for bedre at udnytte reglerne, men ikke at rulle tidligere indgåede forpligtelser tilbage. Herudover har det gennem nogle år været et ønske hos LDC-landene at tilpasse reglerne, så deres overgang væk fra status som LDC-land gøres mere jævn.

I de senere år er der pragmatisk udviklet en ny måde at håndtere udviklingsemner på, hvor udviklingsdimensionen ikke er bygget ind i konkrete aftaler i form af generelle eller specifikke undtagelser fra reglerne, men ved at udviklingslande (efter en overgangsperiode) fuldt ud forpligtes af reglerne, men modtager støtte til kapacitetsopbygning. Det lykkedes at opnå enighed om denne tilgang ved vedtagelsen af handelslettelseraftalen i 2013 og fiskerisubsidieaftalen i 2022.

Der blev i 2017 af en lang række udviklingslande lanceret et initiativ om investeringslettelser for udvikling, hvilket i 2020 ledte til indledning af plurilaterale forhandlinger med mere end 110 deltagende lande om en aftale på området med forventet afslutning i 2023. En kommende aftale skal primært bidrage til at forbedre investeringsklimaet i udviklingslande via bl.a. regelforenkling og øget åbenhed omkring relevante regler, hvilket kan være med til at øge udenlandske investeringer i landene.

h) Andre emner

På en række centrale forhandlingsområder, hvor resultater vil kunne være til gavn danske virksomheder på eksportmarkederne, er der de seneste år ikke blevet forhandlet. Da det imidlertid ikke helt kan udelukkes, at der de kommende år vil kunne komme initiativer / forhandlinger på disse områder, nævnes de kort i dette afsnit.

Toldliberalisering for ikke-landbrugsprodukter (NAMA) har været et forhandlingsemne i alle forhandlingsrunder i GATT og under Doha-udviklingsrunden i WTO, men forhandlingerne er reelt gået i stå og har ikke leveret resultater (dog med undtagelse af udvidelsen i 2015 af produktdekningen af den plurilaterale ITA-aftale om informationsteknologi- /elektronikprodukter). NAMA-området er stadig et centralt område for handelsliberalisering. På grund af stor politisk følsomhed er det ikke forventningen, at der de kommende år vil blive forhandlet på området med undtagelse måske af visse plurilaterale forhandlinger, f.eks. yderligere udvidelser af ITA-aftalen.

Tekniske handelshindringer og notifikation heraf (f.eks. i TBT-aftalen) er aktuelt ikke genstand for substansforhandlinger i WTO, men der er fortsat behov for fokus på, at WTO's regelsæt rettes mod ikke-toldmæssige og mere reguleringsmæssige "behind-the-border" emner. Styrkelse af åbenheden omkring reguleringstiltag kan hjælpe medlemmer, erhvervsliv og andre med at forstå rækkevidden af tiltag og vurdere, om de er forenelige med WTO-reglerne. Herudover vil eliminering af ikke-toldmæssige barrierer være til gavn for den fortsatte handelsliberalisering;

Den plurilaterale aftale om offentlige indkøb (GPA – oprindelig fra 1979) blev revideret i 2012. Af aftalen fremgår, at parterne skal forhandle videre om at reducere og eliminere diskriminerende tiltag og udvide aftalens dækningsområde. Det næppe sandsynligt, at der de kommende år vil blive opnået enighed om revision aftalen, men det kan ikke aldeles udelukkes.

4. Europa-Parlamentets udtalelser

Europa-Parlamentet skal ikke høres, men skal give samtykke til beslutninger om tiltrædelse af individuelle aftaler inden for WTO-rammen.

5. Nærhedsprincippet

Ikke relevant.

6. Gældende dansk ret

Forhandlingsresultater dækket i denne sag skønnes ikke i sig selv at medføre et behov for ændringer af dansk lovgivning.

7. Konsekvenser

Det er vanskeligt at forudsige de økonomiske konsekvenser af forhandlingsresultater dækket af denne sag, da det afhænger af indholdet af de enkelte forhandlingsspor og resultaterne. Der vil blive foretaget en konkret vurdering af konsekvenserne i forbindelse med konkrete forhandlingsresultater.

Overordnet set forventes det, at de resultater, der opnås, vil få positive konsekvenser for samfundsøkonomien. Dette skyldes forventningerne til øget samhandel med deraf afledte positive effekter i form af bedre eksportmuligheder, øget beskæftigelse, lavere forbrugerpriser m.v.

Fsya. eventuelle statsfinansielle konsekvenser forventes disse primært at ske via EU-budgettet. Eventuel nedsættelse af toldsatser kan isoleret set betyde lavere egenindtægter til EU-budgettet. Dette vil dog muligvis modvirkes af øget handel. De endelige effekter kendes dog først, når aftaler og modaliteter er fastlagt.

Sagen forventes ikke umiddelbart at have konsekvenser for miljøet eller beskyttelsesniveauet. Aftaler på bæredygtighedsområdet vil formentlig have positive konsekvenser for miljøet.

8. Høring

Handelspolitisk Specialudvalg (Erhvervsorganisationer og NGO'er) er blevet hørt. Udenrigsministeriet har modtaget følgende høringssvar (fodnoter og links ikke gengivet):

a) Landbrug & Fødevarer

"...Den danske fødevarerkllynge er i høj grad afhængig af økonomisk interaktion med omverdenen og er dermed eksportorienteret med betydelige interesser i åbne markeder og fri og fair handel.

Landbrug & Fødevarer støtter derfor WTO og organisationens globale rolle som forum for multilaterale aftaler. Fokus på eksport og markedsadgang for fødevarerkllynge er afgørende for at sikre vækst og beskæftigelse i Danmark og i Europa.

Overordnet set støtter vi EU's vision for en reform af WTO, der adresserer organisationens aktuelle problemer mht. et dysfunktionelt tvistbilæggelsessystem, manglende konkrete forhandlingsresultater og begrænset kapacitet til at håndtere globale udfordringer.

EU's vision lægger op til at fokusere reformindsatsen på tre områder, nemlig 1) begrænsning af medlemslandenes interventioner i form af ubegrundet statsstøtte til konkrete sektorer, 2) samordning af medlemslandenes indsatser vedr. handel og klima-/miljøudfordringer, og 3) større inddragelse af interessenter og bredere fordeling af værdiskabelsen ved handel.

Inden for denne vision vurderer Landbrug & Fødevarer, at det ift. statsstøtte (punkt 1) er afgørende for WTO's fremtidige eksistens, at der sikres ens spilleregler for denne type støtte. Eksempelvis vil en ny, multilateral aftale på landbrugsområdet i højere grad kunne sikre lige og

gennemsigtige konkurrencevilkår mellem landene. Et vigtigt aspekt er også, at notifikationsmekanismen styrkes, således at det bliver gennemskueligt, når lande yder konkret støtte til egne sektorer.

Konkret vil en ny landbrugsaftale endvidere skulle fastholde den overordnede balance i indrømmelserne på de forskellige dele af landbrugsområdet. Dvs. at balancen bør sikres mellem indrømmelserne for indenlandsk støtte (domestic support), markedsadgang (market access) og eksportkonkurrence (export competition).

Ift. klima-/miljø-udfordringer (punkt 2) vil det være vigtigt at sikre fælles rammer for handelspolitiske tiltag på klimaområdet, således at fx EU med sit kommende tiltag CBAM (carbon border adjustment mechanism) ikke risikerer at møde retaliering fra øvrige WTO-medlemmer.

Landbrug & Fødevarer vurderer også, at større inddragelse af interessenter (jf. punkt 3) i den handelspolitiske beslutningsproces, herunder ikke mindst erhvervsrepræsentanter og -eksperter, vil bidrage til WTO's virke.

Desuden bør det prioriteres, at WTO fremadrettet sikrer bedre sammenhæng mellem den bilaterale og den multilaterale dagsorden, idet den bilaterale dagsorden igennem flere år har flyttet sig og fortsat flytter sig mere end den multilaterale.

Endelig bør WTO lægge op til en større udnyttelse af de allerede eksisterende regler på dyrevelfærds- og miljøområdet.”

b) **Fagbevægelsens Hovedorganisation (FHO)**

”... International handel spiller en afgørende rolle for Danmark. Eksporten udgør 50 procent af det samlede BNP, og mere end 800.000 danske arbejdspladser er afhængige af, at virksomheder kan eksportere deres produkter.

Regelbaseret international handel

Vi befinder os i en tid præget af flere handelskonflikter, krig og generelle usikkerheder, hvilket skaber store udfordringer for den regelbaserede internationale handel. Den regelbaserede ramme om international handel er en fordel for Danmark, og en væsentlig del af en sådan ramme udgøres af WTO.

Og WTO og det multilaterale handelssystem har i en årrække været udfordret af generel uenighed mellem WTO-medlemmerne om yderligere handelsliberalisering, af rivaliseringen mellem USA og Kina. Det er positivt, at der efter MC12 i 2022 igen kan spores en vis optimisme i WTO om mulighederne i det fremtidige samarbejde. Generelt mener FH, at der er brug for en styrkelse af det multilaterale system, og her er det EU, der har de bedste forudsætninger for at påtage sig ansvaret for at genskabe tilliden til det internationale samfund.

FH støtter en snarlig reform af WTO

Det var også positivt, at der på MC12 var enighed blandt ministrene om en ramme for et bredspektret reformarbejde.

FH støtter op om en snarlig reform af WTO, og understreger i den forbindelse, at det er afgørende, at en sådan revision får fokus på WTO's mandat.

FH mener, at WTO bør påtage sig en større rolle i at bidrage til en bæredygtig udvikling og til en virkeliggørelse af FN's verdensmål.

FH mener, at det også bør være en helt afgørende opgave for WTO at sikre, at hensynet til både arbejdstagerrettigheder, miljø og klimaforandringer indarbejdes i forhandlingerne om kommende handelsaftaler. Og i den forbindelse er det nødvendigt, at WTO og ILO i fremtiden arbejder tæt sammen.”

c) **Dansk Industri (DI)**

”...29 pct. af danske virksomheders eksport går til lande, hvor det alene sker inden for rammerne af WTO's regelsæt, eksempelvis USA, Kina, Indien, Brasilien og Australien. Derfor er det helt afgørende for en lille, åben økonomi som den danske, at WTO fungerer og kan opretholde gennemsigtige, globale handelsregler. Det gælder ikke mindst i forhold til at kunne løse nogle af de globale udfordringer, som vi aktuelt står overfor i den globale økonomi: voksende protektionisme, øget brug af konkurrenceforvridende subsidier, samt et presserende behov for at få adresseret klimakrisen.

Desværre kan vi også konstatere, at WTO aktuelt er handlingslammet. Det er vanskeligt at opnå global enighed om nye, handelslettende tiltag. En række af de bærende søjler for WTO's arbejde fungerer desuden ikke længere som aftalt. WTO's appeldomstol har reelt været sat ud af funktion siden 2019, og arbejdet med at overvåge medlemslandenes handelsbegrænsende tiltag hæmmes af deres manglende villighed til at indrapportere disse tiltag rettidigt.

Der er derfor et presserende behov for at få reformeret WTO. EU har fremlagt gode bud herpå, men andre dele af verdenssamfundet mangler at bidrage i samme ånd. EU og Danmark skal selvsagt blive ved med at presse på for at få igangsat denne reformproces, men i manglen af samarbejdsvillighed fra andre dele af verdenssamfundet, bør EU også prioritere fremdrift inden for de plurilaterale emner (*Joint Initiatives*), som drøftes blandt en række af WTO's medlemmer. Fremdrift på disse plurilaterale emner vil være vigtige skridt fremad i moderniseringen og tilpasningen af WTO til de nuværende og fremtidige handelsudfordringer. DI støtter disse forhandlinger, særligt inden for områderne e-handel, facilitering af investeringer for udvikling samt bæredygtighed, grøn handel og miljø.

I tillæg til ovenstående generelle bemærkninger omkring WTO, gennemgås neden for vores bemærkninger til de af høringen oplyste emner under forhandlingerne.

Landbrug / fødevarerforsyningsikkerhed

Det har som bekendt været svært at finde multilaterale løsninger på hovedparten af landbrugs-emnerne inden for Doha-runden. Aftalen på ministerkonference i Nairobi i 2015 (MC10) om udfasningen af subsidier til landbrugseksporten er vel reelt det eneste konkrete resultat på landbrugsområdet. Man har ad flere omgange forsøgt at opnå en aftale om oplagringsprogrammer for landbrugsvarer, men hidtil uden held. Indien har stået i vejen hver gang, til stor skade for andre udviklingslande.

Problemstillingerne på landbrugsområdet er af en karakter, hvor det er nødvendigt med multilaterale løsninger. Plurilaterale løsninger vil ikke give holdbare løsninger, da det vil give mulighed for, at medlemslande, der står uden for aftalen, kan drage fordel af de øvrige landes selvpålagte begrænsninger i eksempelvis støtteordninger.

I lyset heraf mener DI, at man fra dansk side bør arbejde for, at landbrugsemnerne udgår af WTO-forhandlingerne, da det ikke er realistisk, at man kan opnå enighed om de resterende emner.

Fiskerisubsidier

På den seneste ministerkonference – MC12 i Genève – blev der langt om længe indgået en global aftale om begrænsning af illegal, udokumenteret og ureguleret fiskeri – såkaldt IUU-fiskeri. Det var både nødvendigt at få adresseret denne form for skadeligt fiskeri, men var også et godt bevis på, at WTO fortsat er i stand til at levere globale løsninger på globale problemer.

Aftalen er imidlertid tidsbegrænset, hvorfor der er behov for, at Danmark og EU opretholder presset på at sikre, at aftalen gøres permanent. Dette kan med fordel ske i forbindelse med den kommende ministerkonference, MC13.

Digital handel / e-handel

Corona-krisen var med til at sætte skub på den globale udvikling inden for brug af digitale tjenesteydelser (Teams, Zoom mv.) og e-handel på tværs af landegrænser. Forudsætningen for, at dette kan lade sig gøre er, at der frit og sikkert kan overføres data på tværs af landegrænser, samt at der ikke opsættes unødige barrierer for den digitale handel.

På WTO's anden ministerkonference i 1998 blev det aftalt, at medlemslandene ikke ville pålægge told på elektroniske dataoverførsler på tværs af landegrænserne. Dette såkaldte moratorium for told på elektroniske transmissioner har efterfølgende skullet forlænges på hvert eneste ministermøde, hvilket kun med nød og næppe har kunnet lade sig gøre. Det er på tide at sikre, at moratoriet bliver gjort permanent.

Lande som Indien, Sydafrika og Indonesien har hidtil blokeret herfor, hvilket kan virke paradoksalt. Hvis der indføres told på elektroniske dataoverførsler, vil et land som Indien eksempelvis tabe 49 gange mere, end de ville hente i told, fordi det ville blive dyrere for indiske virksomheder og forbrugere at købe ny software. Desuden ville Indiens stærke tech-industri få ekstra omkostninger, hvis der på globalt plan indføres told på elektroniske overførsler.

Det er derfor afgørende, at Danmark og EU arbejder offensivt for at sikre, at moratoriet gøres permanent. Hvis det ikke kan lykkes at få alle WTO-medlemmer med på dette, bør det kraftigt overvejes at indgå en plurilateral aftale herom. En sådan aftale bør *ikke* være på MFN-basis (*Most Favoured Nation*), da lande som Indien, Sydafrika og Indonesien dermed vil kunne drage fordel af andres åbenhed, uden selv at skulle give lignende forpligtelser.

En bred kreds af WTO's medlemslande blev i 2017 enige om at igangsætte forhandlingerne om en aftale for e-handel, det såkaldte Joint Initiative on E-commerce. Aftalen skal opstille fælles spilleregler for bl.a. dataoverførsler på tværs af landegrænser, digitale signaturer, elektronisk fakturering, papirløs handel, online forbrugerbeskyttelse, forbud mod offentliggørelse af kildekode og fælles indsats mod spam. 89 WTO-medlemmer er aktuelt med i forhandlingerne, bl.a. EU, USA, Kina, Japan, Brasilien og Nigeria. Tilsammen står disse lande for over 90 pct. af den globale handel. Forhandlingerne er fremskredne og på en række delområder er der opnået enighed blandt parterne.

WTO-forhandlingerne om e-handel kan gøre en stor forskel for dansk erhvervsliv. Det skyldes, at Danmark er et af de mest digitaliserede lande i verden, og at danske virksomheder i stigende

grad bruger digitale værktøjer til at styrke deres eksport og forny deres forretningsmodeller. Det gælder blandt andet eksport via e-handelsplatforme, maskine-til-maskine kommunikation på tværs af landegrænser, brug af blockchain til optimering af logistikkæder mv.

Det har derfor stor betydning for dansk erhvervsliv, at der bliver sat skub på den sidste del af forhandlingerne, så de kan afsluttes snarest – gerne i forbindelse med den kommende ministerkonference, MC13.

Intellektuelle ejendomsrettigheder / TRIPS / sundhed

WTO-aftalen om handelsrelaterede aspekter af intellektuel ejendomsret, *Trade-Related Intellectual Property Rights (TRIPS)*, er et vigtigt led i sikringen af virksomhedernes globale IPR-rettigheder. Uden en sådan sikring, undermineres virksomhedernes incitament til at prioritere ressourcer til forskning og udvikling af løsninger til håndtering af fremtidige sundhedskriser, klimakrisen samt andre udfordringer, som verden kommer til at stå overfor.

Bl.a. Indien og Sydafrika har presset på for at lempe beskyttelsen af IPR-rettigheder, ikke kun inden for sundhedsområdet, men også inden for grønne teknologier. Det er helt afgørende for danske interesser, at dette ønske *ikke* efterkommes. Der er desuden heller ikke dokumentation for, at en sådan lempelse af IPR-rettigheder vil give landene bedre mulighed for at adressere sundheds- eller klimakriser.

Under corona-krisen skyldtes den uensartede fordeling af vacciner snarere de eksportrestriktioner, som flere lande indførte. Det er derfor afgørende, at der i WTO-regi arbejdes for et kollektivt forbud mod eksportrestriktioner i forbindelse med krisesituationer.

De enkelte lande vil desuden kunne nå langt længere i forhold til at adressere kriser ved at bringe en række andre instrumenter i spil. Eksempelvis kan de sænke deres ofte høje toldsatser på varer, som anvendes til bekæmpelse af disse kriser. Samtidig kan de forbedre deres investeringsklimaer, så virksomheder inden for pågældende brancher gives et større incitament til at investere i landene.

Bæredygtighed / ”grøn” handel m.v.

WTO er ramme om en række vigtige plurilaterale initiativer inden for bæredygtighed, grøn handel og miljø. Der forhandles bl.a. om en aftale om handel og miljømæssig bæredygtighed – *Trade and Environmental Sustainability Structured Discussions (TESSD)* – som skal lette handlen med varer og services, der kan bruges til at løse miljø- og klimaudfordringer.

Dette skal bl.a. ske ved at afskaffe toldsatser på sådanne varer, men i lige så høj grad ved at fjerne tekniske handelsbarrierer på området. Aftalen er vigtig, da den vil kunne give et afgørende bidrag til at nedbringe udgifterne ved at adressere klimaudfordringerne. Dansk erhvervsliv har desuden klare, offensive interesser på det grønne område, som vil kunne fremmes gennem en sådan aftale. For DI er det derfor afgørende, at vi fra dansk side støtter aktivt op om disse forhandlinger.

Der er desuden en række andre vigtige bæredygtighedsemner, som drøftes i plurilateralt regi i WTO, og som det er vigtigt, at Danmark støtter op om. Det gælder bl.a. en dialog om at reducere plastikaffald og fremme en mere cirkulær plastikøkonomi. Et andet vigtigt initiativ skal se på, hvad man inden for WTO-systemet kan gøre for at dæmpe op for subsidier til fossile brændsler. Udover de åbenlyse negative miljømæssige konsekvenser ved sådanne subsidier, så

bidrager de også til i alvorlig grad at forvride den globale konkurrence. Subsidiernes gør produktionen af givne varer unaturligt billig og skævrider konkurrencen mellem fossil- og vedvarende energi.

Handel og udvikling

En væsentlig barriere for fremdrift i WTO-systemet har været muligheden for, at medlemslandene har kunnet erklære sig selv som værende udviklingslande. Dermed har de kunnet påberåbe sig særlig og differentieret behandling (*special and differential treatment*), hvilket har givet dem mulighed for at påtage sig færre forpligtelser eller implementere WTO-aftaler over en længere årrække.

Den seneste opgørelse DI har kunnet fremfinde stammer fra et amerikansk papir fra 2019, hvor 7 af de 10 rigeste lande målt på BNP per capita – Brunei, Hong Kong, Kuwait, Macao, Qatar, Singapore og de Forenede Arabiske Emirater – alle påberåber sig udviklingsstatus. En række G20 lande – Mexico, Sydkorea og Tyrkiet – påberåber sig også denne status. Kina bruger som bekendt også denne selverklærede status til at komme uden om væsentlige WTO-forpligtelser.

Denne praksis underminerer det egentlige formål med særlig og differentieret behandling, nemlig at give de fattigste og mindst udviklede lande en lettere adgang til de fælles goder og forpligtelser under WTO's regelsæt. Det er derfor afgørende, at muligheden for egenhændigt at kunne påberåbe sig udviklingsstatus, bortfalder. I stedet skal denne status bygge på relevante, objektive kriterier, som kan bidrage til at genoprette tilliden mellem WTO's medlemslande til, at alle lande påtager sig en rimelig andel af de fælles forpligtelser.

På udviklingsområdet er der desuden to vigtige plurilaterale aftaler om services og investeringer, som er vigtige at fremhæve. Aftalen om større gennemsigtighed i national regulering af tjenesteydelser – *services domestic regulation* – blev færdigforhandlet mellem 67 medlemslande i 2021. Aftalen sikrer større gennemsigtighed og forudsigelighed i de nationale krav, som leverandører af serviceydelser skal opfylde for at kunne være til stede på det pågældende marked. Aftalen er særligt vigtig for udviklingslandene idet manglende gennemsigtighed i deres regler for udenlandske virksomheder ofte er en direkte barriere for at tiltrække udenlandske investeringer. Det er derfor vigtigt, at Danmark arbejder for, at aftalen bliver implementeret blandt de deltagende lande, og at yderligere medlemslande opfordres til at tilslutte sig aftalen.

Efter min mening bør der også indsættes et afsnit, hvor vi kommenterer på de igangværende WTO-forhandlinger investeringslettelser og WTO-aftalen om principper for regulering af tjenesteydelse, som nok er konkluderet, men hvor vi har brug for, at flere WTO-lande tilslutter sig aftalen. Begge aftaler har stor betydning for dansk erhvervsliv bredt set, da de giver bedre vilkår for at investere og levere tjenesteydelser til de globale markeder.

På foranledning af en række udviklingslande, blev der i 2020 igangsat forhandlinger om en aftale for fremme af investeringer. Hensigten er at gøre det lettere for investorer at investere i alle dele af økonomien og på tværs af medlemslandene. Konkret skal det ske ved at øge gennemsigtigheden i reglerne på området, forenkling af godkendelsesproducerer i forbindelse med investeringer, og fælles tiltag til bekæmpelse af korrupsion. Et væsentligt element i forhandlingerne er, hvordan man kan sikre den rette tekniske assistance til udviklingslandene, så de kan få forbedret deres investeringsklimaer. Over 100 lande har tilsluttet sig forhandlingerne. En aftale på

dette område kan være et vigtigt bidrag til at øge udenlandske investeringer i udviklingslandene, hvorfor Danmark opfordres til at presse på for, at forhandlingerne kommer i mål....”

d) Lægemedelindustriforeningen (LIF):

”... *Tvangslicens/ WTO TRIPS Waiver*

Den forskningsbaserede lægemiddelindustri støtter en global indsats for at øge adgangen til medicin, vacciner og teknologier, der er vigtige for at imødekomme de mest presserende globale sundhedsudfordringer. Lægemedelindustrien driver og muliggør forskning og udvikling (“F&U”), der leverer sundhedsløsninger ved hjælp af nye og forbedrede vacciner og behandlinger.

Industriens F&U model, understøttes af stærke IP-rettigheder og har bidraget til stort set al vigtig medicin, der anvendes i dag. I de sidste tyve år har lægemiddelindustrien udviklet over 650 typer ny medicin til verdens voksende sundhedsbehov, herunder behandling af kræft, hjertekar-sygdomme og diabetes. Desuden viser nylige studier, at stærk IP-beskyttelse resulterer i hurtigere lancering og hurtigere adgang til nye lægemidler for patienter i både udviklede lande og udviklingslande, og skaber incitament til introduktion af ny innovativ medicin, der ellers ikke ville være tilgængelige i disse lande.

Udvikling, godkendelse og lancering af nye lægemidler er en lang og omkostningstung proces. Udviklingstiden for lægemidler er steget fra ca. 10 år i perioden 1995-2005 til ca. 15 år i perioden 2005-2015. Det er desuden en meget risikabel proces. F.eks. har der siden 1998 været 146 lægemidler under udvikling bare til behandling af Alzheimers sygdom alene, men kun 4 lægemidler endte med at få en FDA-godkendelse. Denne proces og de tilbageslag, der er forbundet med den, illustrerer kompleksiteten og usikkerheden i F&U processen.

For at stimulere denne usikre, omkostningskrævende og lange F&U-proces er lægemiddelindustrien afhængig af den midlertidige og begrænsede beskyttelsesperiode, som patenter giver. Til gengæld for den begrænsede beskyttelse kræver patentsystemet, at patentsøgeren offentliggør opfindelsen, så samfundet kan fortsætte med at lære og bygge videre på de forudgående fremskridt. Denne afbalancerede samfundskontrakt skal opretholdes for at sikre, at der er konstant drivkraft for at finde nye innovative løsninger til gavn for patienterne.

Hvad er en tvangslicens

Tvangslicens er en indskrænkning i patenthaverens rettighed, hvorigennem tredjemand ved en afgørelse fra domstolene kan opnå licens på udnyttelse af den patenterede opfindelse. De globale WHO handelsregler tillader udstedelse af en tvangslicens under visse omstændigheder herunder specifikke og snævert definerede betingelser, der er designet til at beskytte patentejernes legitime interesser og patentsystemets væsentlige incitamentsskabende funktion.

Verdenshandelsorganisationsaftalen Trade-Related Aspects of Intellectual Property Rights (“TRIPS”) anerkender regeringernes mandat til at vedtage love, der giver mulighed for at udstede tvangslicenser, under begrænsede omstændigheder (f.eks. nationale nødsituationer/epidmier, til offentlig ikke-kommercielt brug) og under en række strenge betingelser.

Desuden skal disse bestemmelser fortolkes i behørig kontekst. TRIPS-aftalen tilvejebringer denne gennem indarbejdelse af Paris-konventionen, som præciserer, at lande har ret til at træffe foranstaltninger, der giver mulighed for at udstede tvangslicenser. Imidlertid bør disse foranstaltninger begrænses for at forhindre “misbrug” af retten til at udelukke andre, f.eks. opfylder Import af et lægemiddel til fulde eventuelle lokale krav om udnyttelse af patentet (det såkaldte

”working requirement”), og fravær af lokal produktion er ikke i sig selv tilstrækkelig begrundelse for udstedelse af tvangslicens. Disse betingelser blev netop snævert udformet, fordi tvangslicenser ved at eliminere den krævede eksklusivitet fratager patentejer kerneværdien af sin patentrettighed.

Betingelserne for at opnå tvangslicens i Danmark til udnyttelse af en opfindelse, som er beskyttet af et dansk patent, eller et europæisk patent, som er valideret i Danmark, følger af §§ 45-50 i den danske patentlov. Der er som særlige betingelser for meddelelse af tvangslicens. Dette kan eksempelvis være manglende udøvelse af opfindelsen, dvs. fx hvis patenthaveren ikke udnytter opfindelsen erhvervsmæssigt i rimeligt omfang. Tvangslicens må kun meddeles den, som ikke ved aftale har kunnet opnå licens på rimelige vilkår, og som kan antages at være i stand til at udnytte opfindelsen på rimelig og forsvarlig måde og i overensstemmelse med licensen.

Selv under de særlige omstændigheder, hvor en så ekstrem foranstaltning som tvangslicens kan være tilladt under den internationale regulering, er det generelt ikke den bedste mulighed, og er i mange tilfælde kontraproduktiv i forhold til målet om at øge adgangen af patentere lægemidler til patienterne og bør kun anvendes som en sidste udvej. Tvangslicenser er med andre ord ikke et effektivt eller bæredygtigt svar på adgang til medicin udfordringer.

Fortalere (især NGO’erne) for en systemisk brug af tvangs licenser hævder, at de er et vigtigt værktøj til at sikre adgang til en bæredygtig forsyning af generiske lægemidler til lave omkostninger specielt i lande, der ikke er i stand til at rumme patenterede lægemidler i deres faste sundhedsbudgetter. Dette er dog en meget kortsigtet strategi eftersom tvangslicenser ikke løser andre systemiske hindringer for adgang til medicin udviklingslande. En udvidet anvendelse af tvangslicenser løser nemlig ikke kritiske spørgsmål vedrørende adgang til behandling, herunder mangel på kvalificerede sundhedspersonale og manglende sygdomskendskab, svage lovgivningsmæssige strukturer, flaskehalse i forsyningskæden, ineffektiv infrastruktur. Ligeledes bidrager handelshindringer, utilstrækkelige udgifter til sundhedsydelse af lokale myndigheder, mangel på universel sundhedsforsikring og fraværet af et landsdækkende sundhedssystem væsentligt til problemerne med adgang til medicin.

Derudover skaber tvangslicenser en usikker situation, der påvirker patienter, investeringer og innovation negativt. Tvangslicenser undergraver industriens tillid til at investere og lancere nye lægemidler i et land, hvor det betragtes som en systemisk politisk mulighed, snarere end under begrænsede omstændigheder og betingelser, som krævet i TRIPS og andre internationale aftaler. Udstedelse af tvangslicens vil have en dæmpende effekt på investeringerne og forårsage politisk usikkerhed, der har langsigtede virkninger på den samlede sundhedsinfrastruktur og den økonomiske vækst.

Covid-19 situationen

Immaterielle rettigheder (IP) har aldrig været vigtigere, end de er nu. Med tillid til stærk IP-beskyttelse samarbejder innovative biotek- og lægemiddelvirksomheder med regeringer, fonde og universiteter for hurtigt at afsøge, udvikle og teste potentielle COVID-19-behandlinger og vacciner. Ifølge BioCentury er der næsten 400 potentielle behandlinger og vacciner under udvikling.

Stærk IP-beskyttelse har gjort det muligt for lægemiddelindustrien at reagere hurtigt på COVID-19 og letter det samarbejde og partnerskaber, der er nødvendige for at besejre virussen og

afslutte pandemien. Meget af det igangværende arbejde bygger på produkter, viden og forskningskapacitet, der er udviklet gennem mange år med understøttelse af et stærkt og stabilt IP-system.

Lif er hidtil ikke opmærksom på situationer, hvor forvaltning af intellektuel ejendom herunder patenter har været en hindring for den globale reaktion på COVID-19-pandemien. Frivillig samling af immaterielle aktiver, herunder Medicines Patent Pool (MPP) beslutning om midlertidigt at udvide sit mandat til at omfatte sundhedsteknologier relateret til COVID-19, bidrager til det arsenal af muligheder, der er tilgængelige for virksomhederne, når de skal afdække potentielle nye COVID-19 behandlinger og vacciner. Derimod vil drastiske statspålagte foranstaltninger såsom f.eks. udstedelse af tvangslicenser risikere at svække IP-rettigheder og fjerne ethvert incitament til at investere i det innovationsøkosystem, der er nødvendigt for at tackle COVID-19 pandemien. Det vil have en stor indflydelse for patienter med COVID-19 og patienter, der står over for truslen om fremtidige pandemier i fremtiden. Lægemedelindustrien har offentligt forpligtet sig til at samarbejde med regeringerne for at sikre, at potentielle vacciner eller behandlinger både er tilgængelige og overkommelige for de patienter, der har brug for dem.

I forhold til at kunne reagere på globale sundhedstrusler som COVID-19 og fremtidige pandemier, har incitamenter til lægemiddelinnovation aldrig været vigtigere. Tvangslicenser eroderer ethvert incitament til at investere i medicinsk innovation på et tidspunkt, hvor borgere i hele verden har brug for en nye behandlingsløsninger og vacciner i forhold til at opbygge vores modstandsdygtighed både over for det nuværende og overfor fremtidige udbrud.

Tvangslicenser skal ikke bruges som truslen eller anvendes som et rutinemæssigt politisk værktøj til at fremme indenlandske industri interesser, styre sundhedsbudgetter eller påvirke prisforhandlinger...”

e) **Danmarks Eksport- og Investeringsfond (EIFO)**

”...I forhold til mulige WTO-forhandlinger indenfor handel og udvikling er det vigtigt at sikre en mere robust handelspolitik, mere målrettet anvendelse af handelspolitiske redskaber og at skabe sikre, stabile og bæredygtige forsyningskæder til hele den grønne omstilling. Vi ser et behov for en mere robust og ambitiøs handelspolitik, der i højere grad adresserer geopolitiske udfordringer og en i stigende grad ulige konkurrence i brugen af offentlig finansiering, der finder veje uden om det multilaterale regelsystem. Der er behov for en mere aktiv og målrettet brug af de handelspolitiske redskaber, herunder de finansielle instrumenter, der er velregulerede og opererer i et reguleret ”level playing field”.

I forhold til udfordringen, hvor flere og flere lande anvender statssubsidier til at sikre deres konkurrenceevne, bør man se på eksportfinansiering og den regulering, som offentlig eksportfinansiering er underlagt, som er et oplagt alternativ til direkte statsstøtte, hvorved man kan undgå et ”race to the bottom” eller en konkurrence mellem statskasser. Der eksisterer allerede et stærkt samarbejde omkring eksportfinansiering i OECD-regi, hvor man netop er ved at nå i mål med forhandlingerne om opdaterede finansieringsregler, der skal sikre at konkurrence forsat sker på baggrund af kvaliteten af de eksporterede produkter og ikke på baggrund af subsidiert finansiering....”.

f) Forbrugerrådet Tænk

”...Vi lægger vægt, at det multilaterale handelssystem på den ene side giver bedst mulig sikkerhed imod, at europæiske forbrugere oversvømmes af produkter, der ikke lever op til EU's regler om produktsikkerhed mv. På den anden side er det vigtigt, at handelsreglerne ikke (kan) anvendes til at modarbejde regulatoriske tiltag, der fremmer den grønne omstilling eller rammerne for digitaliseringen.

I forlængelse heraf må det undgås, at frihandel opfattes som ensbetydende med fri dataudveksling uden sikring af forbrugernes databeskyttelse. Databeskyttelse er vigtigere end frihandel.

Endelig er der brug for øget international enighed om, hvilke kriterier, der skal lægges til grund for markedsføring af produkter med miljøanprisninger som ”grønne”, ”bæredygtige”, ”miljøvenlige”, ”klimaneutrale” eller tilsvarende.

Det uddybes i det følgende.

Produktsikkerhed

Danske forbrugere handler i stigende omfang i udenlandske webshops, hvor de europæiske regler ikke uden videre gælder eller kan håndhæves. De nye EU-regler om digitale handelsplatforme – Digital Markets Act og Digital Services Act – forbedrer mulighederne for at få fjernet ulovlige produkter fra de platforme, der er EU-baseret, men hermed er problemerne ikke løst.

Dels er platformene ikke blevet pålagt et selvstændigt ansvar for lovligheden af de produkter, der sælges på platformene, men kun pålagt en handlepligt i det omfang, de gøres opmærksom på sådanne produkter. Dels foregår en del af handlen på platforme, der ikke er EU-baserede, og dermed heller ikke underlagt EU-regler. En del ulovlige produkter kan fanges ved toldbehandlingen, men selv med en skærpet håndhævelse – som der også er brug for – er der brug for så vidt muligt at få stoppet ondet ved dets rod.

Det er derfor fortsat nødvendigt også at arbejde for et hævet bundniveau for hvilke produkter, der i det hele taget kan udbydes til europæiske forbrugere. Det er en lang og svær kamp, men en nødvendig vej frem som supplement til den håndhævelse myndighederne i EU og i de europæiske medlemsstater selv kan foretage.

Handelsregler må ikke modarbejde den grønne omstilling eller digitale agenda

Vi har det sidste års tid set en række eksempler på, at regulatoriske tiltag mødes med påstande om, at der er tale om handelshindringer, som må imødegås gennem anlæggelse af en international voldgiftssag.

Vi så det i forbindelse med den amerikanske Inflation Reduction Act, hvor muligheden af en voldgiftssag blev rejst i EU. Sagen tegner foreløbig til at være løst ved amerikanske indrømmelser, der imødekommer de europæiske bekymringer.

Men straks derefter har vi set amerikanske Big Tech virksomheder og politikere opfordre den amerikanske regering til at reagere over for de europæiske bestræbelser på at regulere den digitale økonomi med henvisning til, at DSA'en og DMA'en skaber barrierer for den transatlantiske handel. Også dette er heldigvis blevet ved snakken.

Det er således et tilbagevendende mønster, som måske lader sig løse i forholdet mellem EU og USA, men som kan sagtens kan gå i hårdknuder i fremtidige konflikter i forhold til fx Kina.

Det er svært ikke at se disse eksempler som udtryk for, at handelsregler primært påberåbes for at påvirke den hjemlige regulering, idet der kan være et ønske om at svække bestræbelserne på at øge forbrugerbeskyttelsen eller fremme den grønne omstilling. Hidtil har vi ikke set voldtgiftssager, hvor dette formål er opnået, men det er vigtigt, at det heller ikke fremover får mulighed for at udvikle sig, når kravene fra den grønne omstilling øges.

Regulatorisk samarbejde og dialog kan vi kun være interesserede i, og det kan give positive resultater for både virksomheder og forbrugere. Men vi bør være på vagt over for, at regulatoriske tiltag modarbejdes ved misbrug af voldtgiftsinstrumentet, selv om tiltagene ikke primært har et protektionistisk sigte.

Databeskyttelse, snarere end fri dataflow

Forbrugerrådet Tænk er tilhænger af frihandel, men det må ikke ske på bekostning af forbrugerbeskyttelsen, herunder persondatabeskyttelse. Vi vender os derfor imod forsøg på at se frit dataflow som en del af den fri handel, uanset om persondata dermed bevæger sig fra et område med høj forbrugerbeskyttelse af persondata (EU med GDPR) til et område med dårligere persondatabeskyttelse.

Generelt indebærer det, at det set med vores øjne vil være en fordel afholde persondataudvekslingen ude af handelsaftalerne.

Principper for miljøanprisninger

Overalt i verden ser vi i disse år en stigning i antallet af virksomheder, der markedsfører sig over for forbrugerne med mere eller mindre berettigede miljøanprisninger som ”grønne”, ”bæredygtige”, ”miljøvenlige”, ”klimaneutrale” eller tilsvarende.

Det er et tilbagevendende emne i de debatfora, som vi møder i den internationale forbrugerbevægelse, at der er brug for større enighed om hvilke kriterier, der kan lægges til grund for sådanne miljøanprisninger, så vi undgår greenwashing i markedsføringen på de globale markeder...”

g) Dansk Metal

”...Internationale handelsregler har stor værdi for vores medlemmer

Dansk Metals medlemmer har stor gavn af handel, da det fremmer den danske eksport og skaber gode arbejdspladser i industrien. Derfor er det heller ikke overraskende, at 8 ud af 10 tillidsrepræsentanter i industrien er enige i, at EU bør arbejde aktivt for at indgå flere handelsaftaler. På den baggrund er det vigtigt for Dansk Metal, at EU arbejder aktivt for at indgå nye handelsaftaler med tredjelande.

For Dansk Metals medlemmer er det afgørende, at den internationale handel er baseret på lige globale konkurrencevilkår. Her er et velfungerende WTO helt centralt, da organisationen kan fremme international handel, fælles internationale handelsregler samt afgøre handelsstridigheder.

WTO's evne til sidstnævnte er udfordret på grund af USA's blokade for nye dommerudnævnelser til appelorganet. Derudover har det multilaterale handelssystem længe været udfordret af

uenighed mellem WTO-medlemmerne om yderligere handelsliberalisering. På den baggrund støtter Dansk Metal ambitionen om at reformere WTO, så organisationen i højere grad formår at fremme international handel og afgøre handelsstridigheder.

Dansk Metal støtter desuden i høj grad regeringens linje i forhold til at bakke op om det multilaterale handelssystem med WTO i centrum....”

h) **Tænk tanken Europa**

”...Tænk tanken Europa vil fokusere på et overordnet tema som bør være centralt for det man fra dansk side skal søge at fremme i EU’s handelspolitiske indsats i EU mht arbejdet i WTO herunder reform af WTO.

Danmark skal presse på for at EU i WTO kredsen søger alliancepartnere der er klar til at indgå i PLURILATERALE ÅBNE HANDELSAFTALER på alle de områder hvor det er muligt og hvor WTO processen ikke har leveret.

I det fremsendte Kommissionspapir COM 2021 66 final om EU’s Trade policy review af 18.2.2021 peger Kommissionen selv i afsnit 4.2 selv på at der er en erkendelse hos et stigende antal WTO-medlemslande af, at vejen frem for konkrete resultater er øget anvendelse af plurilaterale åbne handelsaftaler omfattende de lande der kan og vil levere.

De områder der kan søges dækket af disse plurilaterale aftaler kunne være handel og miljø, digital handel, handel med serviceydelser konkurrenceregler for State owned enterprises (soe) mm

Til trods for at Kommissionen ser plurilaterale aftaler som vigtige for at skabe fremdrift mod flere konkrete handelsaftaler, så har det været ret begrænset det Kommissionen/EU rent faktisk har taget initiativ til på dette område.

Den geopolitiske udvikling med flere modstående grupper af lande gør et ikke lettere at nå til enighed i traditionelle WTO aftaler og selv om MC12 gik bedre end forventet var der dog tale om meget begrænsede resultater.

Der er naturligvis udfordringer ved anvendelse af plurilaterale aftaler eksempelvis er der et behov for en lettere procedure for at få sådanne aftaler inkorporeret i WTO regelsættet.

Imidlertid er brug af plurilaterale aftaler den måske eneste måde at køre uden om de lande der inden for WTO vil bruge-og misbruge -kravet om enstemmighed til at forsinke/hindre nye aftaler.

Plurilaterale aftaler-selv uden inkorporering i WTO vil også være bedre løsninger end blot at fortsætte med bilaterale frihandelsaftaler.

Meget kompetente folk inden for WTO sekretariatet har lavet et meget detaljeret papir med pro og con for øget brug af plurilateral aftaler og konkluderer at det er den nødvendige vej frem....”

9. Generelle forventninger til andre landes holdninger

De aktuelle kriser ventes at påvirke mange landes positioner, herunder muligvis i mere protektionistisk og nationalistisk retning. Endvidere er der tendenser til regionalisering, fragmentering og ønsker om at hjemtage værdikæder. Udviklingen kan potentielt mindske viljen til at indgå

kompromiser i WTO og dermed påvirke chancerne for substantielle resultater de kommende år.

De store økonomiske forskydninger globalt de seneste årtier har ændret bagtæppet for forhandlingerne. Blandt andet har vækstøkonomier som Brasilien, Kina og Indien gennemgået en langt større vækst end ventet. Der er uenighed om, hvorvidt dette bør føre til, at disse økonomier skal give mere i forhandlingerne. Flere udviklede lande, heriblandt USA, argumenterer for, at disse lande ikke længere er fattige udviklingslande, og at de derfor ikke i samme udstrækning som fattige udviklingslande bør kunne nyde godt af undtagelser fra WTO-forpligtelserne, men bør bidrage på lige niveau med udviklede lande. Den bagvedliggende udfordring er, at der ikke i WTO er enighed om definitionerne af udviklede lande og udviklingslande – det afgøres således af medlemmernes egen kategorisering.

EU spiller generelt en aktiv og konstruktiv rolle i forhandlingerne, og der er bred opbakning i Rådet til denne linje, men kan ikke sikre succes i de kommende år alene. Det vurderes afgørende, at der tillige er politisk vilje blandt de øvrige store aktører som Kina, Indien og USA for at sikre resultater. Hertil kommer en række regionale grupper, f.eks. den Afrikanske Gruppe, og grupper af medlemmer, der har interesser på særlige områder, f.eks. Cairns-gruppen (anført af Australien og New Zealand med offensive interesser på landbrugsområdet) og LDC-gruppen, Artikel XII-gruppen (nyligt optagne medlemmer). En meget bred og indflydelsesrig gruppe i WTO, som er en alliance mellem de fattigste og mindste udviklingslande er G90-gruppen. Grupperne er aktive i forhandlingerne og stiller ofte forslag.

10. Regeringens generelle holdning

Generelt vil regeringen arbejde for en mere robust handels- og industripolitik, der skaber vækst og velstand, men samtidig understøtter europæisk forsyningssikkerhed og sikrer EU's rolle i morgendagens teknologier – uden at EU lukker sig om sig selv.

Regeringen bakker stærkt op om det multilaterale regelbaserede handelssystem med WTO i centrum. I den nye geopolitiske virkelighed er behov for at bevare og styrke WTO, da organisationen leverer en meget vigtig ramme for handlen i verden, som er vigtig for dansk handel, vækst og beskæftigelse. Regeringen ønsker at værne om åbne globale markeder og det regelbaserede multilaterale handelssystem. Derfor støtter regeringen arbejdet med at reformere og fremtidssikre WTO, så organisationen kan udgøre det afgørende værn imod protektionisme, herunder varetagelsen af kerneopgaverne inden for tvistbilæggelse, monitorering, transparens, administration og håndhævelse af WTO's regler. Organisationens skal fortsat være et stærkt forum til håndtering af internationale handelsspørgsmål og behandle emner af betydning for den globale økonomi, herunder i form af fælles handelsregler, der i højere grad fremmer international handel, der er fri, fair og bæredygtig og baseret på lige globale konkurrencevilkår. Det gælder særligt på områder som markedsliberalisering, digital handel, miljø og klima, arbejdstagerrettigheder, regler for subsidier og statsejede virksomheder mv.

Danmark vil engagere sig i en troværdig og ligeværdig dialog over for særligt udviklingslandene i det globale syd og vil i udviklingsindsatsen understøtte bl.a. grøn omstilling, handel og udbredelser af markedsøkonomiske principper. EU skal fortsat indtage en ledende og konstruktiv rolle i forhandlingerne i WTO med henblik på at sikre resultater, der er udviklingsvenlige og så ambitiøse som muligt med en ligelig fordeling af forpligtelser og gevinster mellem EU's medlemslande. Det er vigtigt, at forhandlingerne afspejler udviklingslandenes varierende og aktuelle

tyngde. Regeringen ser gerne handelsregler, som er til gavn for alle lande, ikke mindst de fattigste udviklingslande. Handelsliberalisering samt forbedrede markedsadgangsmuligheder for udviklingslandene er i denne forbindelse vigtigt.

EU skal prioritere multilaterale løsninger hvor muligt og hensigtsmæssigt og prioritere plurilaterale aftaler – om muligt åbne aftaler baseret på mestbegunstigelsesprincippet – på områder, hvor multilaterale løsninger ikke er mulige. Der bør arbejdes for, at det bliver nemmere at inkorporere aftalerne i WTO-aftalestrukturen, herunder så aftalerne senere kan ophøjes til multilaterale aftaler, efterhånden som flere lande tilslutter sig.

Udvidelse af WTO med nye medlemmer, når betingelserne herfor opfyldes, er centralt for at sikre WTO-reglerne universel udbredelse og hjælpe tiltrædende medlemmer med at nyde godt af fordelene ved WTO-medlemskab. Herudover bør åbenheden vedrørende WTO's arbejdsstyrkes, bl.a. ved at organisationen i større grad end i dag inddrager NGO'er, andre interesse- og erhvervsorganisationer samt det private erhvervsliv i arbejdet.

a) WTO-reform

Regeringen finder, at det er meget vigtigt, at der gennemføres passende reformer af organisationen, herunder samarbejdsformerne, og at der åbnes for, at "nye" emner kan diskuteres ud over de emner, som allerede drøftes. F.eks. bør reglerne for industrisubsidier og statsejede virksomheder tilpasses med henblik på at skabe mere lige konkurrence ("level playing field"), og der bør ske en stærkere integration af miljø, klima og arbejdstagerrettigheder i WTO.

En reform der bringer tvistbilæggesystemet tilbage på sporet og om muligt udvikler og styrker dets arbejde er en helt central prioritet for regeringen. Et effektivt og velfungerende tvistbilæggesystem er vigtigt for det regelbaserede multilaterale handelssystemets virkemåde, da det sikrer, at konflikter kan løses og vedtagne regler overholdes. Der bør snarest og ikke senere end i 2024 findes en løsning, så systemet kommer til at fungere igen. Det er centralt, at der også fremover er adgang til appel, og at afgørelsernes bindende karakter bevares. Indtil der findes en løsning på appelspørgsmålet, støtter regeringen, at antallet af deltagere i den midlertidige appelmekanisme (MPIA) udvides.

EU skal fortsat påtage sig en ledende rolle i reformarbejdet, herunder arbejde videre med at fremme idéerne i reformpapiret fra 2023, som regeringen støtter.

b) Landbrugsområdet

Regeringen er af den opfattelse, at EU aktivt bør støtte, at landbrugsforhandlingerne får en ny start, hvor robust, bæredygtig og diversificeret handel med landbrugsprodukter, som bidrager til at sikre global fødevarerforsyningsikkerhed, står som et centralt princip. Dette omfatter imødekommelse over for udviklingslandenes (ikke mindst LDC-landenes) interesser, herunder ønsker om markedsadgang for landbrugs- og fødevarer. Om muligt bør der på MC13 aftales en køreplan for forhandlingerne med fokus på bl.a. med en ensartet løsning på offentlige indkøbsprogrammer, subsidier og markedsadgang samt SPS-relaterede spørgsmål, herunder opretholdelse af principperne i SPS-aftalen. Der er behov for fokus på ikke-handelsmæssige hensyn, herunder forbrugerbeskyttelse, miljø, klima og dyrevelfærd, ligesom der fortsat skal være respekt for EU's forsigtighedsprincip.

c) Tjenesteydelser og digital handel

Efter regeringens opfattelse er liberalisering af tjenesteydelser i WTO af stor betydning for Danmark og dansk økonomi, da danske virksomheder har behov for adgang til tjenesteydelser af høj kvalitet, og gennem liberalisering af tjenesteydelser endvidere kan opnå forbedret adgang til en lang række markeder og diversificere forsyningskæder. Det er regeringens holdning, at handel med tjenesteydelser skal være et centralt forhandlingstema i WTO. Dette kræver et ambitiøst resultat i forhandlinger på tjenesteydelsesområdet. Regeringen vil derfor arbejde aktivt gennem EU for at genstarte forhandlinger på tjenesteydelsesområdet med særligt fokus på at sikre bedre markedsadgang. Dette skal fortrinsvist forhandles i WTO, men såfremt det ikke er muligt, bør det ske plurilateralt. Dette gælder også i forhold til liberalisering af grønne tjenesteydelser.

Regeringen finder også, at der er behov for regulering af digital handel. I takt med at den digitale handel er vokset, er nye digitale handelshindringer imidlertid dukket op på globalt niveau. Digital handel gør det muligt for virksomheder at sælge varer og tjenesteydelser til flere kunder globalt og øge forbrugernes valgmuligheder, og giver små og mellemstore virksomheder (SMV'er) bedre muligheder for at blive mere integreret i globale værdikæder. Det er vigtigt for regeringen, at eksisterende hindringer for handel med tjenesteydelser, såsom barrierer for markedsadgang, grænseoverskridende betalinger og datastrømme, nedbrydes. Det er desuden vigtigt, at den digitale kløft mellem industrilandene og udviklingslandene adresseres.

Regeringen støtter, at forhandlingerne af en plurilateral aftale om digital handel afsluttes i 2023 eller senest til MC13. Der bør arbejdes for et ambitiøst resultat, der vil modernisere de overordnede rammevilkår, for derigennem at facilitere den globale e-handel, sikre lige konkurrencevilkår og samtidig sikrer et højt niveau af forbrugerbeskyttelse. Regeringen ser gerne, at flest mulige lande tilslutter sig aftalen, der på sigt bør blive inkorporeret i WTO's aftalestruktur evt. som multilateral aftale. Det er vigtigt, at aftalen lever op til Danmarks og EU's krav til databeskyttelse.

Regeringen finder det vigtigt, at WTO skaber rammebetingelserne for dataøkonomien globalt ved at fremme frie dataudveksling mellem handelspartnere - dog med respekt for og hensyn til EU's krav til persondatabeskyttelse og cybersikkerhed i f.eks. GDPR. EU skal påtage sig lederskab i forhandlingerne. Når det kommer til digital handel, skal EU være "regelsætter", ikke "regeltager".

Regeringen støtter, at e-handelsmøderet gøres permanent eller som minimum forlænges på de kommende ministerkonferencer. EU bør spille en aktiv rolle i den forbindelse, ligesom EU bør være aktiv i arbejdet med arbejdsprogrammet om e-handel, herunder bistå udviklingslandene med at analysere forstå konsekvenserne af forslagene.

Dertil er det vigtigt, at fremtidige WTO-behandlinger af e-handel og evt. fremtidige digitale teknologier flugter med de europæiske drøftelser angående ansvarlig og sikker udvikling og anvendelse af nye digitale løsninger og forretningsmodeller (f.eks. på kunstig intelligens).

Regeringen støtter endelig det plurilaterale WTO-fællesinitiativ for national regulering, som øger gennemsigtigheden, mindsker handelsomkostninger og faciliterer international handel med tjenesteydelser.

d) Subsidier og andre former for statslig indgriben i økonomien, herunder fiskerisubsidier

Regeringen støtter, at reglerne i WTO for industrisubsidier og andre former for statslig indgriben udbygges og moderniseres i lyset af tendensen til stigende anvendelse af offentlig støtteprogrammer samt udfordringerne med unfair konkurrence. Det er vigtigt, at der sikres fair og ensartede globale konkurrencevilkår for alle WTO's medlemmer, og at reglerne omfatter flere former for markedsforvridende former for statslig indgriben i økonomien, f.eks. så markedsforvridende garantier, gældseftergivelsestiltag eller begunstiggelse af statsejede virksomheder reguleres. Samtidig er der behov for større transparens på området.

Efter regeringens opfattelse bør der indledes drøftelser i WTO – så vidt muligt i den samlede medlemskreds eller alternativt i plurilateralt format – af spørgsmålet om industrisubsidier og andre former for statslig indgriben i de kommende år med henblik på, at der på sigt udarbejdes nye regler. Det er vigtigt, at reglerne for notifikation af ny lovgivning på området skærpes.

Regeringen støtter, at der på MC13 eller senere indgås en passende ambitiøs aftale om fiskerisubsidier i forlængelse af delaftalen fra juni 2022, så der også kommer forbud mod visse former for subsidier, der bidrager til overkapacitet og overfiskeri. Det er vigtigt at bygge videre på den første WTO-aftale på bæredygtighedsområdet og dermed bidrage fuldt til FN's Verdensmål 14 om bæredygtighed i havene.

Der skal tages højde for udviklingslandenes behov, men udgangspunktet må være, at de er forpligtet af reglerne evt. med visse overgangsordninger og hjælp til kapacitetsopbygning. Endvidere skal der tages højde for eksisterende bæredygtighedsforanstaltninger i fiskeriet.

e) Bæredygtighed og handel (klima, miljø og sociale aspekter)

Regeringen ønsker, at EU går forrest i drøftelserne af emnet i WTO, herunder fremmer tankerne i EU's reformpapir fra februar 2023. Regeringen vil presse på for opbakning til fælles indsatser for løsninger for globale problemer som klima, miljø etc. med udvikling af plurilaterale regler og på sigt multilaterale regler på området.

Det er vigtigt, at emnerne kan drøftes i WTO. Ambitionsniveauet bør efter regeringens opfattelse være højt og tilstræbe, at der i de plurilaterale fora kommer fremdrift de kommende år, således at der snarest kan starte tekstbaserede plurilaterale forhandlinger om liberalisering vedrørende grønne varer og tjenesteydelser samt arbejdes på reform, der begrænser brugen af subsidier til fossile brændstoffer, plastik m.v. Disse emner bør stå centralt i WTO.

EU skal arbejde for synergi mellem WTO og egne handelsrelaterede klimatiltag og bør åbent præsentere og forsvare indholdet af sidstnævnte. Efter regeringens opfattelse bør den skepsis, som mange WTO-medlemmer har over for EU's miljø- og klimapolitiske foranstaltninger imødegås aktivt, herunder ved fortsat åbent at drøfte dem i WTO.

Regeringen støtter, at udviklingslandene, herunder særligt de mindst udviklede lande, får hjælp til at deltage i de forskellige initiativer lanceret af WTO, herunder for at blive en del af de grønne værdikæder.

EU bør endvidere arbejde for, at den sociale dimension, herunder arbejdstagerrettigheder, drøftes og på sigt integreres i WTO og samarbejdet med ILO styrkes. Herudover bør der gøres op-

mærksom på ligestillingsspørgsmål. EU kan f.eks. spille en proaktiv rolle i eksisterende initiativer og opfordre til, at ligestilling indgår og afspejles i WTO-aktiviteter og ved at inddrage civilsamfundet, herunder kvinderettighedsorganisationer.

f) Intellektuelle ejendomsrettigheder / TRIPS / sundhed

Regeringen ønsker at fremme innovation og europæiske virksomheders konkurrenceevne. Her står intellektuelle ejendomsrettigheder (IP-rettigheder) centralt ved at skabe incitament for investering i forskning og udvikling af nye teknologier, varer og tjenesteydelser, herunder inden for sundhedsområdet. Regeringen ønsker, at det nuværende beskyttelsesniveau for IP-rettigheder i TRIPS-aftalen fastholdes. Regeringen mener samtidig, at det er vigtigt at udviklingslandenes interesser tages i betragtning, og at der findes den rette balance mellem hensynet til innovation og udvikling, og til udviklingslandenes interesser, herunder særligt under folkesundhedskriser.

Fsva. spørgsmålet om udvidelse af ministerafgørelsen fra MC12 vedrørende intellektuelle ejendomsrettigheder og Covid-19-vacciner til også at omfatte diagnosticering og terapeutisk behandling af Covid-19 ønsker regeringen generelt, at WTO leverer konkrete resultater, der kan bidrage til at styrke den globale håndtering af Covid-19. I forlængelse af regeringens hidtidige holdning, er regeringen skeptisk ift. en udvidelse til Covid-19-diagnosticering og terapeutisk behandling og ønsker, at beslutningen om en eventuel udvidelse tages på et evidensbaseret grundlag. Der foreligger fortsat ikke evidens for, at IP-rettigheder har udgjort en barriere i forhold til udbredelsen af Covid-19-vacciner. Såfremt aftalen udvides, bør definitionen af terapeutisk behandling været klart afgrænset, ligesom at tiltagene skal ses i lyset af den ekstraordinære sundhedskrise og ikke må danne præcedens. Regeringen mener samtidig, at det er vigtigt, at der ikke skabes overlappende instrumenter for IP-rettigheder mellem fx WTO og WHO.

g) Udvikling og speciel og differentieret behandling (SDT)

Regeringen finder det vigtigt, at integrationen af udviklingslandene, herunder LDC-landene, i regionale og globale handelssystemer fremmes. Det er centralt, at WTO's regelsæt i højere grad bidrager til at gøre dette i forhold til de mange lande, der ikke finder, at de har fået del i de seneste årtiers vækst og velstand.

EU skal indtage en ledende og konstruktiv rolle i forhandlingerne og bør strække sig langt for at imødekomme udviklingslandenes ønsker, herunder konkret arbejde for, at de mindst udviklede lande sikres fri adgang for alle varer til de industrialiserede lande. Der bør fra EU's side følges op på Uruguay-Rundens ministerbeslutning om de mulige negative virkninger af liberaliseringen af international handel for de mindst udviklede og netto-fødevarerimporterende udviklingslande. EU bør udvide sin støtte til partnerlande i det globale syd, ikke mindst i Afrika, bl.a. i form af teknisk bistand til kapacitetsopbygning, f.eks. via WTO's Aid for Trade indsatser.

I relation til speciel og differentieret behandling (SDT) bør EU bygge videre på sin strategi for differentiering mellem udviklingslandene, således at undtagelser fra WTO-reglerne alene gives til udviklingslande, der har behov her for. Det kan ikke accepteres at ændre reglerne, så tidligere indgåede forpligtelser rulles tilbage. Det grundlæggende princip for SDT-bestemmelser bør være, at støtte til kapacitetsopbygning kobles til en forpligtelse til at leve op til WTO-reglerne. Det er at foretrække frem for at fokusere på generelle undtagelser.

Regeringen støtter, at LDC-landenes overgang væk fra LDC-status gøres mere jævn og støtter, at der snarest indgås en plurilateral aftale om investeringslettelse for udvikling.

i) Andre emner

Regeringen støtter generelt, at der i den fulde WTO-kreds eller plurilateralt træffes beslutning om sikring af større markedsadgang i form af f.eks. toldreduktioner for ikke-landbrugsprodukter og afvikling af handelsbarrierer, hvis beslutningerne samlet set er til gavn Danmark og danske virksomheder. Det kan f.eks. være ved toldliberalisering for ikke-landbrugsprodukter, fjernelse af tekniske handelshindringer eller yderligere tilpasning af den plurilaterale Aftale om Offentlige Indkøb (GPA).

11. Tidligere forelæggelse for Folketingets Europaudvalg

Forhandlingerne i WTO under Doha-udviklingsrunden blev første gang forelagt udvalget til forhandlingsoplæg i oktober 1999, idet runden skulle have været lanceret på ministerkonferencen i Seattle i november / december 1999. Da det ikke lykkedes at opnå enighed om dette i Seattle, var det først på ministerkonferencen i Doha i november 2001, at runden blev lanceret, i hvilken forbindelse der ultimo oktober 2001 i udvalget blev taget et forhandlingsoplæg, der supplerede oplægget fra 1999. I juni 2008 blev der taget et tredje forhandlingsoplæg. Sagen er løbende blevet forelagt for udvalget i forbindelse med relevante drøftelser på møder i Rådet (udenrigsanliggender – handel), senest rådsmødet den 25. november 2022. Den 24. juni 2022 blev der oversendt en orientering om resultaterne fra MC12 med afsnit om reformarbejdet frem mod MC13.